

Вівчаренко О. А., к.ю.н., доцент,
Прикарпатський національний університет ім. Василя Стефаника,
м. Івано-Франківськ, Україна

ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ЗЕМЕЛЬ ЯК УМОВА ВИКОРИСТАННЯ ЇХ У ГОСПОДАРСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Поняття «правовий режим земель» є відправним при встановленні напрямків використання земельних ділянок, у тому числі у господарській діяльності. Очевидно, що для окремих категорій земель існують різні земельні режими, які не співпадають за обсягом. Ця категорія поступово набула універсального значення і стала застосовуватися для характеристики земель. Г. О. Аксеньок, аналізуючи землю відносно якої встановлений певний правовий режим, завдяки чому вона і є об'єктом права загалом і земельних правовідносин зокрема, встановив правовий зв'язок між землею як об'єктом правовідносин та її правовим режимом [1, с. 137]. Проф. М. І. Краснов вважав, що правовим режимом земель є «певне теоретичне поняття, що узагальнює правову характеристику землі як об'єкта права і містить вказівку на коло важливих правових відносин, що виникають щодо землі» [2, с. 346], а О. І. Крассов – що «правовим режимом земель є визначення в законодавстві змісту права власності, інших прав на земельні ділянки, управління використанням і охороною земель, заходів охорони земель, що виражається в правах і обов'язках осіб, які використовують земельні ділянки, за допомогою встановлення основного цільового призначення земель, зонування, обмеження прав» [3, с. 40].

Ми схилиємося до того, що встановлений актами законодавства і забезпечений силою державного примусу правовий режим земельного фонду спрямований на вирішення завдань і цілей земельної політики держави, зокрема його охорони. Сутність правового режиму визначається прагненням законодавця забезпечити раціональне використання та охорону земель, виходячи з уявлень про землю як про природний об'єкт. Найважливішу складову частину довкілля, природний ресурс. Насамперед йдеться про господарсько-правове використання земель.

Тим можливо створити умови для набуття, реалізації і захисту прав фізичних, юридичних осіб, територіальних громад і держави на земельні ділянки як об'єкти нерухомості. Тож встановлення правового режиму земель забезпечує дозволи, приписи та обмеження з метою раціонального використання та охорони земель у господарській діяльності як предмета та об'єкту. Він, насамперед, забезпечує використання та охорону земель і характеризується специфічними рисами: є різновидом соціального режиму; є комплексним і змішаним інститутом; є родовим (загальним) поняттям

відносно всіх земель, земельних ділянок в межах державних кордонів, відображає основи земельного ладу; детермінує поведінку суб'єктів земельних відносин.

Належна поведінка щодо охорони земель і підпорядковане тому управління земельними ресурсами має нормативно-правову основу як ідеальну модель цих відносин і напрям застосування норм права. Вони встановлюють режим земель як ідеальний і бажаний напрям володіння ними та використання з метою отримання прибутку чи забезпечення іншої діяльності. Тим що термінується поведінка учасників господарських відносин щодо земель: встановлені допустимі та можливі підстави виникнення правовідносин, виписані акти реалізації суб'єктивних прав та виконання юридичних обов'язків, уточнене правове становище учасників цих правовідносин, визначені наслідки порушення юридичних обов'язків – санкції. В такому аспекті правовий режим земель – порядок врегулювання поведінки учасників суспільних відносин у галузі використання та охорони земель, управління земельними ресурсами, що виражається в поєднанні юридичних засобів та способів, спрямованих на забезпечення раціонального використання та охорони земель в інтересах всього суспільства і конкретних землевласників чи/та землекористувачів.

Можна припустити, що дефініція «правовий режим земель» характеризує земельну ділянку як об'єкт правовідносин. У вітчизняному законодавстві легалізовано визначення землі як поверхні, що охоплює ґрунтовий шар чи територіальний простір. Об'єктом є індивідуально-визначена земельна ділянка, щодо якої виникають земельні відносини. Можна дійти висновку, що об'єктом земельних відносин як предмету правового регулювання галузі земельного права визнаються земля, земельна ділянка та земельний пай, про що вище вказувалося при викладенні позицій, що має певні просторові координати і природні та правові властивості. Як ми вважаємо, сюди відносяться також і речові права на землю – сервітути, емфітевзис та суперфіцій. Проте стосовно окремих категорій земель з особливим правовим режимом речові права на землю не діють. Зокрема це стосується земель оборони в Україні. Зазначимо, що ігнорування цієї особливості загрожує національній безпеці.

Вказана позиція знаходить своє підтвердження у ГК України та ЗК України, де зазначено, що землі в межах території України, земельні ділянки та права на них, у тому числі на земельні частки (паї), згідно з п. 3 ст. 2 ЗК України. Як об'єкти земельних відносин вони акумулюються змістовно у правомочностях щодо володіння, користування і розпорядження землею. В принципі і речові права на землю також пов'язані із першими двома правомочностями, хоча емфітевзис та суперфіцій охоплюють і можливість

переходу їх у спадок. Разом із тим, перед нами постає наступне завдання: визначити їх належність до інститут правової охорони земельних ресурсів, встановити особливості їх правового режиму в контексті цього інституту.

Отже, з огляду на природні, економічні, соціально-економічні властивості землі, правовий режим прив'язано до конкретних земельних ділянок залежно від їх цільового призначення. Це слід враховувати при господарсько-правовому їх використанні. Тут йдеться про суто майновий підхід до визначення, який заснований на сприйнятті землі як звичайного товару, що підкріплюється розвитком товарно-грошових відносин в умовах переходу до ринкових основ функціонування національного господарства.

Література

1. Аксененок Г. А. Земельные правоотношения в СССР / Г. А. Аксененок. – М., 1958. – 234 с.
2. Краснов М. В. Екологічні права та обов'язки громадян / М. В. Краснов // Екологічне право України. Академічний курс / за заг. ред. Ю.С. Шемшученка. – К.: Юридична думка, 2005. – 848 с.
3. Крассов О. И. Земельное право: Учебник / О. И. Крассов. – М.: Юрист, 2000. – 512 с.

УДК 346.91 (043.2)

Гаврилiшин А. П., к.ю.н., доцент,

Ваколюк Г. М., студентка,

Національний університет ДПС України, м. Ірпінь, Україна

ПОНЯТТЯ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ДОКАЗІВ У ГОСПОДАРЬКОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ

Для правильного вирішення господарської справи, прийняття законного та обґрунтованого рішення господарський суд повинен установити дійсні взаємовідносини сторін із цього конкретного спору, перевірити обґрунтованість вимог позивача та заперечень відповідача. Суд має з'ясувати, чи було насправді порушення прав та інтересів позивача, чи існує справді обов'язок відповідача щодо відновлення порушених прав. Усі ці обставини, що стосуються цього спору, можуть бути з'ясовані господарським судом шляхом вивчення доказів, які містять інформацію щодо відповідних фактів.

Відповідно до ст. 32 ГПК України доказами у справі є будь-які фактичні дані, на підставі яких господарський суд у визначеному законом порядку встановлює наявність чи відсутність обставин, на яких ґрунтуються вимоги й заперечення сторін, а також інші обставини, що мають значення для правильного вирішення господарського спору [1].